

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-3-2>**Наталія БОБРИШЕВА,**
*orcid.org/0000-0002-4449-954X**кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови в судноводінні
Херсонської державної морської академії
(Херсон, Україна) natalyluchka1502gmail.com*

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЗМІШАНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

У статті висвітлюється впровадження елементів змішаної моделі навчання у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням. Автор зазначає, що елементи змішаного навчання (*blended learning*) на заняттях із дисципліни реалізуються за умов поєднання інформаційно-комунікаційних технологій та традиційних засобів навчання. У статті робиться висновок, що в процесі реалізації змішаних технологій важливо спиратися на індивідуальний підхід до навчання. З огляду на це важливо зробити диференціацію студентів на три групи залежно від рівня суб'єктивності в управлінні своєю навчальною діяльністю: низький, середній і високий. Автор вважає, що використання платформи Moodle сприяє індивідуалізації та реалізації змішаного навчання. Платформа Moodle має багатий набір інструментів, що дають змогу публікувати і розробляти найрізноманітніші матеріали з дисципліни (тексти, сторінки, файли, посилання, тести, завдання тощо), використовувати різні форми взаємодії студентів і викладачів: пошта, форуми, чати, групові обговорення, опитування тощо. Автор зазначає, що задля ефективного впровадження елементів змішаних технологій викладачеві на заняттях із дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» необхідно відігравати роль педагога-тьютора. Як педагог-тьютор викладач аналізує наявні досягнення кожного студента, його пізнавальні інтереси, навчальну стратегію, рівень сформованості професійної позиції і розробляє спеціальні вправи і завдання, продумує способи мотивації для кожного студента або групи студентів, пропонує напрями проєктної діяльності для найкращого розкриття здібностей студентів, фіксації їхніх досягнень. У статті робиться висновок, що, крім корекції навчальної діяльності студентів, на платформі Moodle здійснюється і корекція діяльності викладача. Якщо ці труднощі мають масовий характер, то здійснюються аналіз та вибір більш адекватних методів навчання, коригування формулювань завдань.

Ключові слова: змішане навчання, інформаційно-комунікаційні технології, майбутні морські спеціалісти, платформа Moodle, ПДМНВ.

Natalya BOBRY SHEVA,
*orcid.org/0000-0002-4449-954X**Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of English Language for Deck Officers
Kherson State Maritime Academy
(Kherson, Ukraine) natalyluchka1502gmail.com*

INTRODUCTION OF MIXED MODEL INTO THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES

The article highlights the introduction of mixed model in the teaching of Maritime English. The author notes that the blended learning in the discipline of Maritime English are implemented in a combination of information and communication technologies and traditional teaching aids. The article concludes that the implementation of mixed technologies is important to rely on an individual approach to learning. Given this, it is important to differentiate students into three groups depending on the level of subjectivity in the management of their educational activities: low, medium and high. In these conditions, searching for effective means of improving the quality of training in higher maritime school becomes especially important. Using the Moodle platform helps to individualize learning and implement blended learning. The Moodle platform has a rich set of tools that allow you to publish and develop a variety of materials from the discipline (texts, pages, files, links, tests, tasks, etc.), use different forms of interaction between students and teachers: mail, forums, chats, group discussions, surveys, etc. The author notes that in order to effectively implement elements of mixed technologies, the teacher of Maritime English must take the role of a tutor. Acting as a tutor, the teacher analyzes the current achievements of each student, his cognitive interests, learning strategy, the level of professional position and develops special exercises and tasks, devises ways to motivate each student or group of students, suggests project activities to best reveal students' abilities, fixation their achievements. The article concludes that in addition to the correction of

students' learning activities on the Moodle platform, the teacher's activities are also corrected. On the basis of the data received during estimation procedures difficulties of students in development of the curriculum come to light.

Key words: *blended learning, information and communication technologies, future marine specialists, Moodle platform, STCW.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку української морської освіти передбачає підвищення вимог до спеціалістів будь-якого рівня від рядового до офіцерського складу. У цих умовах особливого значення набуває пошук ефективних засобів вдосконалення якості підготовки у вищій морській школі. Засобами, які впливають на якісну підготовку майбутніх морських спеціалістів у вищій морській школі, є елементи змішаної моделі навчання, що впливає на організацію та управління повноцінною навчально-пізнавальною діяльністю студентів та націлена на якісне усвідомлення системи знань, умінь та навичок, залучення досвіду творчої діяльності, в тому числі і на заняттях із дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням».

Аналіз досліджень. Аналіз численних вітчизняних та зарубіжних публікацій (О. Кривонос, В. Кухаренко, Ю. Триус, Г. Чередніченко, Л. Шапран тощо) показав, що проблема змішаного навчання є доволі актуальною в теорії та практиці професійної підготовки. Проте у практику підготовки майбутніх морських спеціалістів технологія змішаного навчання тільки починає впроваджуватись. Теорія змішаного навчання у морських ВНЗ ще мало висвітлена.

Мета статті – розкрити впровадження елементів змішаної моделі навчання у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням.

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка майбутніх морських спеціалістів має відбуватись відповідно до вимог Міжнародної морської організації та затверджені Міжнародної конвенції про підготовку та дипломування моряків та несення вахти (ПДНМВ, 2010), за якими викладання англійської мови є одним із важливих аспектів професійної компетентності морського фахівця. Основний інструмент оцінювання професійної компетентності – завдання, сформульовані як проблемна ситуація, вирішення яких потребує застосування студентом професійних знань, умінь і навичок у діяльності певних особистісних і ділових якостей. Найбільш сприятливі для оцінювання таких якостей ситуації взаємодії, робота в мікрогрупах, парна робота (Георганов, 2014: 155).

Відповідно до вітчизняних та зарубіжних вимог викладання професійної англійської мови має відбуватись із використанням інтерактивних

та інформаційно-комунікаційних технологій та з обов'язковим контролем, який активізує пізнавальну діяльність студентів, що досягається більшою мірою, якщо контроль пов'язується з виховним моментом і прагненням з'ясувати не тільки фактичні знання студентів, але й їхні вміння здійснювати розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення та інші) (Рекомендації з мовної освіти, 2003).

У зв'язку з вищезначеним елементи змішаного навчання (blended learning) на заняттях із дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» впроваджуються за умов поєднання інформаційно-комунікаційних технологій та традиційних засобів навчання.

Особливістю дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» є організація тем за модульною технологією. На кожному курсі з дисципліни представлено розгорнуту характеристику модуля, який може бути представлений як навчальний елемент, що складається з таких компонентів: точно сформульована навчальна мета; власне навчальний матеріал, супроводжуваний докладними ілюстраціями, кейсами, аудіо- та відеоматеріалами; завдання, що належать до цього навчального елементу; контрольна (перевірочна) робота, яка відповідає цілям, поставленим у цьому навчальному елементі. Таким чином, навчальний модуль – порівняно самостійний блок навчальної інформації, що включає в себе цілі та навчальне завдання, орієнтовну основу дій і засоби контролю (самоконтролю) успішності виконання навчальної діяльності.

Модульний підхід у навчанні дає змогу систематизувати і структурувати великий за обсягом навчальний матеріал. Для більш поглибленого розуміння сутності модульного навчання треба зупинитися на його принципах, які були покладені в основу цієї дидактичної системи авторами і ініціаторами цієї теорії: 1) модульність; 2) структурація змісту навчання на відособлені елементи; 3) динамічність; 4) дієвість й оперативність знань і їх системи; 5) гнучкість; 6) усвідомлена перспектива; 7) різнобічність методичного консультування; 8) паритетність.

Задля здійснення ефективного впровадження елементів змішаних технологій викладачеві на заняттях із дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» також необхідно відігравати роль педагога-тьютора. Тьютор здійснює педа-

гогічний супровід студентів, працює із суб'єктивним досвідом студентів. У ролі тьютора викладач аналізує наявні досягнення кожного студента, його пізнавальні інтереси, навчальну стратегію, рівень сформованості професійної позиції і розробляє спеціальні вправи і завдання, продумує способи мотивації для кожного студента або групи студентів, пропонує напрями проєктної діяльності для найкращого розкриття здібностей студентів, фіксації їхніх досягнень. Основне завдання викладача в ролі тьютора – допомогти студентам отримати максимальну віддачу від навчальної діяльності, підтримувати їх зацікавленість у навчанні впродовж вивчення дисципліни, залучити їх до управління якістю своєї підготовки, використовуючи для цього всі засоби зворотного зв'язку (особисті контакти і дистанційно).

У контексті реалізації змішаних технологій важливо спиратися на індивідуальний підхід до навчання. З огляду на це важливо зробити диференціацію студентів на три групи залежно від рівня суб'єктивності в управлінні своєю навчальною діяльністю: низький, середній і високий.

Так, студенти групи з низьким рівнем суб'єктивності управління, як правило, не приймають навчальних цілей, мають труднощі із самостійної постановкою навчальних цілей, не виробляють стратегію і тактику досягнення цілей, засвоюють навчальну інформацію, але не завжди оперують нею у вирішенні теоретичних і практичних завдань, вибирають завдання репродуктивного характеру, не виявляють активності на заняттях, не беруть участі в дискусіях, не виконують контрольні-оціночні дії, не мотивовані або слабо мотивовані на досягнення.

Студенти із середнім рівнем суб'єктивності приймають навчальні цілі, але самі не завжди вірно їх ставлять навчальні цілі, розробляють стратегію і тактику досягнення навчальних цілей за завданням або спільно з викладачем, самостійно засвоюють навчальну інформацію в певному обсязі й оперують нею у зв'язку з розв'язанням теоретичних і практичних завдань, контролюють, оцінюють і шукають нові способи і засоби вирішення навчального завдання тільки в спільній діяльності з викладачем, виявляють активність на заняттях, якщо вважають свою підготовку досить хорошою, не завжди вміють самостійно налагодити навчально-комунікативні зв'язки, не часто беруть на себе роль керівників групової роботи.

Студенти з високим рівнем суб'єктивності активно приймають і самостійно ставлять навчальні цілі, виробляють стратегію і тактику досягнення навчальних цілей, виявляють постійну активність на заняттях, охоче беруть участь як

координатори, керівники групової роботи, самостійно засвоюють навчальну інформацію, часто досліджують додаткові джерела.

У такому контексті використання платформи Moodle сприяє індивідуалізації навчання та реалізації змішаного навчання. Платформа Moodle має багатий набір інструментів, що дають змогу публікувати і розробляти найрізноманітніші матеріали з дисципліни (тексти, сторінки, файли, посилання, тести, завдання тощо), використовувати різні форми взаємодії студентів і викладачів: пошта, форуми, чати, групові обговорення, опитування тощо (Смирнова-Трибульська, 2007: 34).

Обробка результатів у таблиці даних Moodle допомагає виявити, в яких видах діяльності студент має прогалини. Так, наприклад, наш досвід викладання в Херсонській державній морській академії показав, що студенти, які мають проблеми з усним мовленням, публічними виступами, вибирають в основному індивідуальні письмові завдання. Тому для набуття ними відповідного досвіду на заняттях англійської мови (за професійним спрямуванням) ми забезпечували включення таких студентів у дискусії, у груповій роботі пропонували роль спікера, коректували завдання для того, щоб у студентів була змога відповісти на семінарі, висловити свою позицію.

І навпаки, студенти, які добре володіють розмовними навичками з англійської мови, часто вибирають найлегший спосіб набору балів – усні відповіді, активно представляють позицію групи, охоче беруть участь у дискусії, але часто ведуть демагогічні міркування, викладають іншими словами вже сказані іншими учасниками дискусії ідеї й аргументи. Корекція їхньої освітньої стратегії здійснюється шляхом розподілу ролей у групі в процесі підготовки проєктів, додаткових завдань із роботи з джерелами, більш детальної оцінки їхніх письмових робіт тощо.

На нашу думку, елементи портфоліо як засобу фіксування, накопичення та оцінки індивідуальних досягнень студентів у певний період навчання, який демонструє його зусилля, прогрес і досягнення з дисципліни, можуть бути використані на платформі Moodle. Для студентів це може бути варіант «портфоліо компетенцій», який виглядає як щоденник самооцінки. Оформляючи такий вид портфоліо, студенти аналізують свої навчальні досягнення з дисциплін, тим самим актуалізують досягнення в освоєнні, насамперед, професійних компетенцій. На кожен компетенцію студент заповнює розділи «Знаю», «Вмію», «Маю якості». Далі заповнюється розділ «Свідчення», де студент або додає роботи, або описує, де, на яких заняттях або

під час практики ним була проявлена ця компетенція. Наприкінці заповнюється розділ «Рівень сформованості», де студент, комплексно оцінюючи свої досягнення в цій галузі, формує узагальнюючу оцінку від «повного оволодіння» до «не володію». Таку оцінку процедуру можна проводити і за підсумками вивчення кожної теми, але наше дослідження свідчить, що доцільніше завершувати портфоліо після вивчення всієї дисципліни.

Крім корекції навчальної діяльності студентів, на платформі Moodle здійснюється і корекція діяльності викладача. На основі отриманих під час оціночних процедур даних виявляються труднощі студентів в освоєнні навчальної програми дисципліни. Якщо ці труднощі мають масовий характер, то здійснюється аналіз якості завдань, вибір більш адекватних методів навчання, коригування формулювань завдань тощо.

Розглянемо це на прикладі теми «Cargo Damages», де основним методом може бути запланований захист групових проєктів. На початку вивчення теми студентам видавалося завдання на індивідуальний дослідницький мініпроєкт: дослідити й описати типи пошкоджень вантажів.

Групи готують презентації планів заходів із використанням мультимедіа. Під час презентації інші групи заповнювали оціночний лист аналізу проєкту інших груп.

Критеріями оцінки проєкту та презентації були повнота розуміння проблеми (презентація показує ступінь опрацьованості проблеми, відповіді на питання переконливі), лаконічність (для презентації відібрані найзначніші факти з констатуючої частини проєкту), аргументація (план пропозитивних дій обґрунтований і логічний), практична цінність проєкту (проєкт може бути реалізований у реальній освітній практиці), оформлення портфоліо проєкту (учасники; результат проєкту (опис практичної цінності)), етапи розробки проєкту, щоденник роботи над проєктом (опис діяльності на кожному етапі із зазначенням внеску кожного учасника), список дослідженої літератури, адреси Інтернет-ресурсів, самооцінювання діяльності за проєктом.

Висновки. Таким чином, використання на заняттях із дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» змішаного навчання із традиційними формами навчання – це ключовий елемент системного підходу до професійної компетентності майбутнього морського спеціаліста, що дає змогу зробити навчання більш інтенсивним, організованим та ефективним. Перспективою подальших досліджень вважаємо опис класифікації методів змішаного навчання під час навчання дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Герганов Л. Д. Проблеми фахової підготовки плавскладу України за умов інтеграції з Європейським освітнім простором. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. Тернопіль, 2014. № 3. С. 154–159.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Международная конвенция о подготовке и дипломировании моряков и несении вахты 1978 года (ПДМНВ-78) с поправками, 1978 (STCW 1978, as amended). Санкт-Петербург : ЦНИИМФ, 2010. 992 с.
4. Смирнова-Трибульська Є. М. Дистанційне навчання з використанням системи MOODLE : навчально-методичний посібник. Херсон : Айлант, 2007. 492 с.

REFERENCES

1. Herhanov L. D. Problemy fakhovoi pidhotovky plavskladu Ukrainy za umov intehratsii z Yevropeiskym osvitim prostorum [Problems of professional training of the Ukrainian fleet in terms of integration with the European educational space]. *Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: Pedagogy*. Ternopil, 2014. № 3. pp. 154–159. [in Ukrainian].
2. Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [European recommendations for language education: study, teaching, assessment]. science. ed. ukr. edition of S. Yu. Nikolaieva. Kyiv : Lenvit, 2003. 273 p. [in Ukrainian].
3. Mezhdunarodnaia konventsiia o podhotovke y dyplomyrovanny moriakov y nesenny vakhti 1978 hoda (PDMNV-78) s popravkamy [International Convention on Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers 1978 year]. Saint-Petersburg : TsNYUMF, 2010. 992 p. [in Russian].
4. Smyrnova-Trybulska E. M. Dystantsiine navchannia z vykorystanniam systemy MOODLE [Distance learning using the MOODLE system]: textbook. Kherson : Ailant, 2007. 492 p. [in Ukrainian].